

Türkiye'nin müziği

Zaman Zaman türlü nedenlerle basında Türk ve Batı Müziği üzerinde tartışmalar, polemikler yapıldığı görülür. Nitekim son haftalarda da gene bir neden yüzünden aynı konuda yazışmalar başlamıştır ve devam etmektedir. Müzik alanına mensup bir kimse olarak müzik sanatındaki durumumuz hakkında halkımızı biraz olsun aydınlatabilmek için şahsıma da söz söyleme fırsatı düşüştüğü inancındayım.

Bugün Türkiye'de aydın olsun veya olmasın hemen herkes ilim, fen ve sanayide geçmişte neler yaptığımızı, daha doğrusu yapamadığımızı ve halen ne seviyede olduğumuzu bilir. Acaba kaç kişi güzel sanatlar ve bunun içinde müzik sanatımız hakkında sıhhatli ve doğru görüşlere sahiptir? Yazımda müzik alanındaki durumumuzu gerçekçi yoldan ele alıp müzik sanatını resim sanatı ile kıyaslayarak görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Batı dünyasında gelişip daha sonra dünyanın hemen her ülkesine giren müzik türünün bünyesi üç boyutludur, ritim, melodi ve çok seslilikten oluşur. Resim sanatında da aynı durum, yani üç boyutluluk vardır: eni, boy ve derinlik. Müzikte yukarıda saydığımız bu üç boyuttan biri çok sesliliği etkilediğimiz zaman müziği gene karşımızda görmekteyiz. İçine Türk müziğinin de gir

diği ve genel olarak doğu musikişi diye adlandırılan tür. Çok seslilikten sonra melodiyi de çıkartıp ritim unsurunu yalnız olarak bıraktığımızda müziğin en ilkel şeklini gene

görüyoruz. Buna örnek olarak Afrika, Güney Amerika, Groenland, v.s. gibi yerlerde yaşayan kavimlerin bir takım vurma aletleriyle yaptığı türü gösteriyoruz.

Resimde yukarıda belirttiğimiz üç unsurdan üçüncüsü olan derinlik 13. ve 14. asırda Giotto, Fra Angelico ve Masaccio gibi ressamlarla sarata girmiştir. Müzikte ise çok sesliliğin tohumlarının atılması, nın Avrupa'da 9. asra kadar

indliğini müzik tarih kitaplarında buluyoruz. Modern anlamdaki çok seslilikse Rönesans devrinde gelişmeye başlamış, polifonik stil Barok devrinde Bach'ın halâ akı almaz tekniğiyle zirveye ulaşmış, 18. asırdan itibaren armonik stil senyâ hakim olup asrımıza kadar sürekli olarak ilerleme göstermiştir.

Böylece derinliğine gelişen müzik anlam yönünden çok geniş imkânlarla kavuşmuştur.

Yazan:

METİN ÖĞÜT

(Ankara Devlet Konservatuvarı
Öğretim üyesi)

20. asırdan itibaren de dizi (makam) bakımından zenginleşme gösterip ortaya çok çeşitli diziler ve dizi dışı sistemler (bunlara bağlı olarak gelişen armonik sistemler) çıkmıştır. Asrımızın ortasında ilcat edilen elektronik müzikte sanata veyhâ kanılar acılmıştır. Halen yürüdüğüde vüzerce, bulerce beseci kendi tezgâhında laboratuvarında çalışıp dâhılmekte, arama yapmaktadır. Bunun yanında batı

müziği form, mimari ustalık bakımından da ilerlemiş, insan sesi ile yapılan müzik ve temsil sanatı ile karışan opera ve bale ile, ayrıca solo aletten başlayarak bando, yaylı sazlar orkestrası ve orkestraya varıncaya kadar aletlerin çeşitli şekillerde tertiplenip bunların herası için yazılmış olan eserlerle çok büyük ve zengin bir edebiyata sahip olmuştur. Ayrıca içerisinde bizim müziğimizde bulunmayan (nibans) unsuru vardır.

Topraklarımızda geçmiş asırlarda bugünkü anlamında resim sanatı havat bulunmamıştır. Ancak minyatür ve tezvin sanatı, bunun içinde görülen desenler, (özellikle çiçek desenleri) v.s. gibi resim sanatının bazı kolları ortaya çıkmıştır. Minyatür sanatımız da blindiği gibi derinlik unsuru yoktur. Nihayet geçen asırdan önce Osmanlı sarayı tarafından Avrupa'dan ithal edilen resim sonradan halka inerek berimsenmiştir.

Çok sesliliğe kavuşup normal gelişimini yapmamış olan Türk müziği sahhta yayılma gösterip yüz küsur makam ve çeşitli usullere sahip olmuştur. Batı müziği yukarıda belirttiğim gibi bilhassa asrımızda bu yönden de zenginleşerek bizim müziğimizle üstüne çıkmıştır. Ağırbaşlı şarkı sanayine teşkil eden müziğimiz form, mimari ve sazların tertiplenmesi bakımından sınırlı kalıp, gelişme yapmamıştır. Ut, kanun, kemence, ney gibi kullanılan sazların batıdaki benzerleri olan lavya, psalteri, on rebec, düz flüt ve daha pek çok sayıda sazlar geçmiş asırlarda yaşayıp devirlerini tamamlamış, yerlerini daha tekâmül etmiş olanlara bırakarak ortadan kaybolmuş durumdadırlar.

Çok sesli müziğin yardımıyla girilen resimde olduğu gibi gene geçen asırda sarayın Avrupa'dan ithal etmesi yoluyla (Devamı sayfa 5 de)